

178 1904 7/21

ERDÉLY

HONISMERTETŐ FOLYÓIRAT.

XII. ÉVFOLYAM.

7-12 SZÁM

1903

AZ ERDÉLYI KÁRPÁT-EGYESÜLET ÉRTESITŐJE.

SZERKESZTETTÉK:

RADNÓTI DEZSŐ és MERZA GYULA.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

7-9. szám.

TARTALOM: Feilitzsch Arthur báró: Az Eke. egy évi munkássága. — Radnóti Dezső: Az Eke. választmányának jelentése. — Radnóti Dezső és Merza Gyula: Az Eke. közgyűlése. — Bokor János dr.: Az Eke. kiskirálykői menedékháza. — Különfélék: József kir. herceg az Eke. muzeumban. — Kirándulások a közgyűlés alkalmából. — Turista lábbajok. — A pásztor-ornamentika ősi motívumai. — Száva Gerő dr. jubileuma. Egyesületi élet: Választmányi gyűlés.

10-12. szám.

TARTALOM: Merza Gyula: † Radnóti Dezső. — Az Eke. gyásza. — Zalai Földrajzi sovinizmus. — Vándor: A Torda-hasadéknál. — Különfélék: Szerkesztőségünk gyásza. — Verses nekrológ. — Személyhírek: Elnökünk kitüntetése. — Daniel Gábor — titkos tanácsos. — Sándor János. — Darányi az Eke-hez. — Könyvesház: Uttalan utakon. (Ism. Radnótiné-Hrabovszky Irén.) — Nyilvános köszönet. — Egyesületi élet: Tisztikari tanács.

ELŐFIZETÉSI ÁRA 10 KOR.

AZ E. K. E. RENDES TAGJAI TAGDIJUK FEJÉBEN INGYEN KAPJÁK.

MEGJELENIK IDŐKOZONKENT.

KOLOZSVÁR,
AZ ERDÉLYI KÁRPÁT-EGYESÜLET KIADÁSA.

1903.

Az E.K.E. új tagjai 1903. jul. 1-től decz. 15-ig.

Rendes

évi 20 koronával:

Kápolnás-Oláhfalu község (1904-től).

Rendesek

Uj tag	évi 6 koronával.	Ajánló.
Bene István közs. jegyző.....		Óberst Béla
Borosnyay Dániel ügyvéd		Zakariás János dr.
Deutsch Géza gépésm., fűtőházi főnök		Frerzeisz Géza
Fenyvesy Emil p. ú. szemlész		Kazatsay józsef
Fischer Sámuel kereskedő		Zakariás János dr.
Friedl Gusztáv m. áll. vasuti hivatalnok		Zakariás János dr.
H. Gál Ilona képezdei tanárnő		Zakariás János dr.
Gróh Zoltán ny. p. ú. s.-tiszt.....		Zakariás János dr.
György Lajos dr. ügyvéd		Zakariás János dr.
Hajdu István bizt. int. tisztviselő		Szócs Samu
Halász Gyula reálisk. tanár.....		Zakariás János dr.
Hantz Mihály dr. vármegyei főorvos.....		Zakariás János dr.
Halmágyi Gábor kulturmérnök		Ujváry Dezső
Hollanda Péter máv. tisztviselő		özv. Dömjén Zoltánné
Jány Győző dr. ügyvédjelölt		Dr. Erdélyi Ferencz
Kelen Albert dr. orvos.....		Zakartás János dr.
Kenessey Béla főmérnök		Gróf Lázár István
Ifj. Kenyeres Károly gyáros		Zakariás János dr.
Keresztély Olga egyet. hallgató		Szócs Samu
Kiss Tivadar dr. orvos.....		Zakariás János dr.
Knörr Ferencz dr. kir. alügyész.....		Zakariás János dr.
Kolos Ilona óvónő		Halász Ferencz
Kolozsvári Egyletemi Kör		A kör elnöksége
Korvin Mátyás-Részvénytársaság		László Andor (igazg.)
Kovács István ügyvédjelölt		Zakariás János dr.
Lázár Mendel Simon birtokos		Titkári hivatal
Lévay Albert vasuti üzletvezető.....		Zakariás János dr.
Lusztig Marczell irodafőnök		Zakariás János dr.
Mégay Edé Lajos főkönyvelő		Király Lajos
Mihály Gyula dr. ügyvéd.....		Zakariás János dr.
Mindszenti György r. kath. s. lelkész		özv. Dömjén Zoltánné
Molnár Ferencz iskolai igazgató		Grosser Lajos
Ifj. Otrobán Radó joghallgató		Zakariás János dr.
Papp Géza orsz. képviselő		Zakariás János dr.
Pintér Gábor dr. tanfelügyelő		Zakariás János dr.
Propper Ferencz kereskedő		Fehérváry József
RácZ János máv. irodatiszt		özv. Dömjén Zoltánné
Sabránszky Ödön kulturmérnök		Zakariás János dr.
Staroszolszky Ödön kir. tvsz.-bíró		László Domokos
Szende Gyula máv. hivatalnok		özv. Dömjén Zoltánné
Székely Dénes r. kath. gymnáziumi tanár.....		Zakariás János dr.
Szinberger Lipót fényképész		Zakariás János dr.
Szigeti Vilmos dr. vegyész		Hajós Andor
Tiltscher Jenő dr. orvos		Zakariás János dr.
Vass Imre kereskedő.....		Schönberg Miksa
Zoltán Gáspár kereskedő.....		Biró Sándor

Újabb kedvezmény az Eke. tagjainak.

Szinberger Lipót, a „Rembrandt“ műintézet tulajdonosa Brassóban, fényképeszeti műtermében minden néven nevezendő, fotografiai munkákat az Eke. arczképes igazolójeggyel ellátott tagjainak 30% kedvezménynyel ellátja — Ugyanilyen kedvezményt biztosít a műfestészet körébe vágó megrendeléseknél is. Ezen kívül az egyesület nevezetesebb ünnepélyeiről díjmentes fölvételeket eszközölni hajlandó.

Midőn erről igen tisztelt tagtársainkat értesítjük, egyuttal becses figyelmüket felhívjuk arra, hogy a beküldött fénykép és 1 korona díj ellenében — az összes forgalmi, fürdői és egyéb társadalmi kedvezményeinket összefoglaló füzetrel együtt — tárcza alakú igazoló jegyeiket az Eke. irodájában (Kolozsvár, Mátyás király-utca 3. sz.) megrendelhetik, a mennyiben tagdíjkötelezettségüknek eleget tettek.

IRODALOM.

Kincses Kalendárium az 1904-dik esztendőre. Nyolczadik esztendeje már, hogy ilyenkor, a tél küszöbén megjelenik a legjobb és legértelmesebb magyar naptár, a minden más társától minden ízében különböző Kincses Kalendárium. Naptári része a jövőé, irodalmi és művészeti része a jelené, s hogy a multakról se feledkezzenek meg: hű krónikása a mult esztendő minden jelentős eseményének is. Ez az egyetlen kalendárium, melyben minden naptári adat megvan, tudományos alaposággal és oly egyszerűséggel, hogy nemcsak az akadémikus, hanem mindenki él tud igazodni rajta. A kalendárium irodalmi része kétszáz oldalra terjed. A mult esztendő krónikája, bár minden eseménynek csak két-három sor jutott, huszonnégy oldalra terjed. A világirodalom történetéből a leghiresebb prózairokat ismerteti az új Kincses Kalendárium, Ezópustól kezdve egész Kipling Rudyardig. A magyarországi irodalmi vita folyt a mult évben, huszonegy képpel ismerteti a Kincses Kalendárium, összefoglalva az érdekes vita egész anyagát és eredményét. Egy gazdasági cikkely a juhtenyésztést ismerteti, harmincegy képpel. A sportrovát, mely az idén az ifjusági játékoknak van szentelve, öt új játékot ismerteti. Ezekon kívül még számos kisebb-nagyobb cikkely van a Kincses Kalendáriumban. Az új Kincses Kalendáriumban harmincznyolcz nagy tanulmány és egész sereg apró cikkely van, összesen hatszázhatvan képpel. Az erős, kemény táblába kötött 1904-dik évi Kincses Kalendáriumnak két korona az ára. Kapható VIII. József körút 5. sz.

Negyedszázados napilap. A Pesti Hirlap 1903. december havában érte meg alapítása 25-ik évfordulóját. Ez idő alatt sok lapot látott születni és meghalni, míg ő maga diadalmasan haladt előre, a törhetetlen és megalkuvást nem ismerő szabadelvűség, demokratikus világnézet és független meggyőződés zászlajával. Így lett Magyarországnak manapság kétségbevonhatatlanul legelterjedtebb lapjává. Ezt a nagy sikert főleg az magyarázza meg, hogy a Pesti Hirlap minden párttól független, s mint ilyen szokimondó, bátor ellenőre kormányoknak, pártoknak, hatóságoknak, politikai és társadalmi köröknek. Tartalma leggazdagabb. Naponkint 32—40 oldal terjedelemben jelenik meg, tehát jóformán kétszer annyit ad olvasóinak, mint a többi napilap. S ez a tartalom változtatott változatos, elsőrendű politikai és szépirodalmi írók tollából. Főmunkatársai: Tóth Béla, Gárdonyi Géza, Kóbor Tamás, Murai Károly, Bede Jób, Heltai Jenő (Elta), Szemere Attila, br. Jósika Kálmán, Kézdi-Kovács László s a tárcza-írók és írók egész sora. A Pesti Hirlap az új évtől kezdve egyszerre két regényt is közöl: eredetit Kóbor Tamástól és egy szenzációs külföldi regényt. Minden előfizető díjtanul és bérmentve kapja meg a Pesti Hirlap nagy képes naptárát, melynek az az előnye minden más ajándék-könyv felett, hogy egész éven át hasznát lehet venni. Szóval nem hiába a legkedveltebb, mert igazán a legkövetesebben szerkesztett lap ma a Pesti Hirlap s az ára mégis csak 7 korona negyedévre, 2 kor. 40 fillér, egy óra. Kiadóhivatala: Budapest, V., Váci-körút 78. szám.

Bucsuhang az oceán fenekéről.

A labradori felsziget partján 1903. okt. 9-én egy palackot vetett partra a víz. A halászok bevitték a tengerészeti hivatalba, hol a palackban talált újságdarab széléről a következő, francia nyelven írt szavakat betűzték ki: kilencz napja vagyunk élelem és víz nélkül. Kazánrobanás történt. Ha ma estig nem jön a segítség... A többit elmosta a beszivárgó víz. Megállapították, hogy az újságdarab egy magyar lapból van letépvé s elküldték Budapestre kinyomozni, hogy mikor jelent meg a kérdéses szám s körülbelől kiknek kerülhetett New-Yorkban a kezébe? Kiderítették, hogy az a pár sor az Egyetértés 1903. július 10-iki számára van írva, de hogy Amerikában kiknek a kezébe kerülhetett, kissé bajos lenne megállapítani, mert az Egyetértés New-Yorkba 627 példányban jár, az egész Egyesült-Államok területére pedig 1740 példányban. Az oka ennek az, hogy egyetlen egy lap sem nyújtja a hazai közéletnek olyan hü képét, mint az Egyetértés, s a függetlenségi törekvésnek az Egyetértésnél lelkesebb, buzgóbb és nagyobb sikerű apostola egy sincs. De nemcsak politikai és társadalmi téren lett az elmúlt 37 évfolyam alatt vezérlappá az Egyetértés, a közgazdaság, az ipar, a kereskedelem és a mezőgazdaság nem nélkülözhetette szolgálatait. Szépirodalmi rovata pedig épen egyedül áll az egész sajtóban. Fenyő Sándor főszerkesztő ugyanis, mint politikai főmunkatársat meg tudta nyerni Kossuth Ferenczet, Magyarország ez idő szerint legelső politikusát, azonképen szépirodalmi munkatárssá megnyerte a ma élő magyar írók egyik legnagyobbikát, Eötvös Károlyt. E két ragyogó névhez a kiváló munkatársak egész gárdája csatlakozik — s ezek együttes munkája emelte az Egyetértést, a haza határain túl is hódító utat járó legelső magyar lappá. Most újévkor ez a lap gyönyörű ajándékot ad az előfizetőknek, azoknak is, kik most jelentkeznek új előfizetők gyanánt. Pompás Rákóczi-album ez, művészi kivitelű és gazdag tartalmu. Előfizetések Budapest IV. Vármegeye-u. 11. szám alá küldendők, áll. tisztviselők, körjegyzők és gazdatisztek kedvezményesen áron kapják egy hónapra 1 frt 20 krért, negyedévre 3 frt 50 krért, félévre 7 forintért.

A divat. — A Divat Ujságból. — Most talán a legidősebb bálokról vagy báli ruhákról beszélni. Ennél fogva a leányos ruháknál mint legalkalmasabb és legelegánsabb szövetet, a hajtásokba szőtt mollt vagy kreppsfont említjük

meg, a mely mellé a könnyű selyem és a finom mintával nyomtatott gáz méltán sorakozik. Czakkos csipke, keskeny szalaggal behuzott csipkebetét, parányi csipkebodrok és virágformára készült selyemrozzották vagy rokokó selyemsokrocskák képezik a báli ruhák díszét. A pettyes túll mignon-szalaggal (nullásszalag) a legkedvesebb díszek egyike. A csinált virág dísz is szebben készül, mint valaha és szinte bámulatra méltó tökélyvel majmolja a színet — az ember szinte várja, hogy el is hervadjon — és egy-egy vállcsokor, hajdísz vagy övcsokor alakjában ékíti a ruhát, mindig hosszan lecsüngő bimbós indákkal. Geranium, almavirág és rózsaszín rózsza a leányok virága, ez utóbbiból az apró hónapos vagy cukor rózsza féle apró kerek, egymásba fonódó koszorúk egész sora díszíti néha a ruhát. A táncmulatság mellé méltán sorakozik télen a jégspórt. Vannak sokan a kik a korcsolyázást még a táncnál is jobban szeretik. Ezen a téren az észszerű rövid, magyarán „bokor-ugros” szoknya teljesen legyőzte a félhosszú, vagy egészen hosszú, de itt-ott felkapcsolt vagy gombolt korcsolyázó szoknyát. Nagyon okosan. Ebben legalább vígan háza, lehet trappolni korcsolyázás után, a nélkül, hogy egyik kezünk ott fagyjon a hosszú szoknya czipelésében. Sötétkék és a vakondok színe a legdivatosabbak posztóruhákban, míg egyéb kelmék a színek egész skáláját megfutják. A kurta, bő vagy félig testhez simuló kabát vetélkedik a bluzkabátkával és a lebbenyes orosz kabáttal. A testhez álló kabát még tiszta példéből is készül, de igazán csak a legesztétikusabban sovány és nyulánk alakoknak ajánlható. A korcsolyázó, de az egyéb szövetű szoknyán is általánosná kezd válni a hátsó ráncz dívtja. Újdonság számba megy a simán feszített, patellszínű posztóval vagy bársonnyal behuzott kalapforma, a melynek kissé magasabb kerek fejét egy egész sor apró szalag-rozetta koszoruzta, a kalapétól elűtő szín selyemszalagból.

I d a.

A Divat Ujság minden hónapban kétszer jelenik meg. Előfizetési ára nagyon olcsó: negyedévre, postán való szétküldéssel, két korona husz fillér. Előfizetni a legszűzserűbben a kiadóhivatalba intézett postautalványon lehet. A Divat Ujság kiadóhivatala Budapesten, VIII., a Rökk Szilárd-utca 4. számu házában van. Ajánljuk előfizetőink szíves figyelmébe.

ERDÉLY

HONISMERTETŐ FOLYÓIRAT.

Kiadja: az Erdélyi Kárpát-Egyesület.

† RADNÓTI DEZSŐ.

lig csillant meg az erdélyrészi havasok ormain a téli szemfedő, az E. K. E. páratlan munkásságu főtitkárára is ráborult a halál szemfedője.

Ki hitte volna, hogy folyóiratunk mostani évfolyamát éppen buzgó szerkesztőjének a nekrologjával kell befejeznünk.

A halál főnsége glóriát von a legegyszerűbb ember feje köré is, annyival inkább megilletik tehát a viszszaemlékezés gyopárvirágai azt a frissen hantolt sirhalmot, mely november 15-ike óta a kolozsvári köztemetőben *Radnóti*

Radnóti Dezső.

* * *

Dezső hamvait fedi.

Egyesületünk nagy népszerűségéről tanuskodik az a mély és őszinte részvét, mely első főtitkárának váratlan halálát kísérte.

Ez is indokolja, hogyha az elhunyt emlékének ezuttal nagyobb tért szentelünk.

Radnóti Dezső Abrudfalván (Alsó-Fehérmegye) született 1865-ben. Középiskoláinak a nagyenyedi és szászvárosi ev. ref. kollegiumokban való elvégzése után a kolozsvári egyetemen jogot

hallgatott. Különben már tanuló korában egy nemzetiségi zászlósértési pörben tanusított hazafias magatartásával tünt ki.

Jogi tanulmányai közben alakult az Emke, melynek nyomban munkás tisztviselője lett s főként a népkönyvtárak és daloskörök szervezésében vett részt.

Említett kulturegyletnél viselt fogalmazói, majd irodatiszti hivatalát az 1891-ben alapított Erdélyi Kárpát-Egyesület titkári, majd főtitkári állásával cserélte föl, melyet élete végeig bámulatos szorgalommal töltött be, a nélkül, hogy vele született hirlapírói tehetséges hajlamainak is működési tért ne talált volna, hiszen többek közt emléklapokat, emlékkönyveket adott ki s 1896. végéig az Erdélyi Hiradó című nemzeti párti politikai napilapot is szerkesztette.

A magyar sajtó nagy részvétellel fogadta *Radnóti Dezső* halálát, melyről fájdalommal emlékezve meg, így méltatja a *Székely Nemzet* az elhunyt főtitkár érdemeit :

„Az ismeretlenségből az ő munkássága segítette kiragadni a Keleti Kárpátok övezte bűbájos földet, gyönyört szerezve a távolból jövő utazónak egyfelől és hasznot a vidékek lakosságának, mert a turistaság nemesít, midőn gyönyörködtet és forgalmat teremtve, kenyeret képes nyújtani a szűkölködők számára.

Munkásságának meg voltak sikerei. Az E. K. E. gyarapodásában, fölvirágzásában. Miként az apostol szenved és nélkülöz tovább, ha igéjének beteljesülését láthatja.

Pihenj csendesen derék harcos; babéraidat magad ültetted örök emlékezetül. Erdők tölgyei, fenyőóriások, havas sziklacsúcsok és mélységes hegyszakadékok mesélhetnek felőled, a jó ismerősről, a ki annyi barátot szerzettél többek között, a székely bérczeknek is.“

„Egy nagy székely barát halála“ czimen mintegy válaszként felel a *Bukaresti Magyar Ujság* :

Korán belátta ő, hogy a székely népnek bajai olyan sokoldalúak, hogy ezeknek orvoslását a társadalom nagy összességének kell megkezdeni s azért ezelőtt 13 évvel az Emke segítségével megalkotta az Erdélyi Kárpát-Egyesületet, a mely ma egyike a legtevékenyebb és legtiszteletreméltóbb egyesületeknek s tagjainak száma több mint 5000. Az volt ezzel az elhunytnak célja, hogy a nagyvilággal megismertesse Erdély regényes helyeit s olyanná tegye, a milyen ma Svájc, a hol a turisták évenként milliókat hagynak. Azt akarta, hogy a külföld Erdélybe jöjjön üdülni és turistáskodni. S erre már meg is csinálta az alapvető munkálatokat, midőn a sors közbelépett s nem engedte meg, hogy meglássa alkotásainak gvümlöcsét. De sok más egyéb intézménynek megalkotása is az ő nevéhez fűződik. Ő volt az, a ki a helységnevek megmagyarosítását hangoztatta legelőször, ez ma már törvénybe van iktatva; ő volt az, a ki az erdélyi fürdők fellendítése érdekében egy fürdő-törvény megalkotását sürgette, ebben a tárgyban memorandumot is dolgozott ki; ő volt az, a ki felhívta a földmivelési miniszter figyelmét az erdélyi határszéleknél idegen kézre kerülésére; ő volt az, a ki ezelőtt hat

esztendővel felvetette a székely-kérdést és sürgette egy *székely kongresszus* összehívását, a mely megadja a direktivákat a teendőkre ; ő mozgatta meg cikkeiben és lelkes hangú felhívásokban a magyar társadalmat a székelyeket fenyegető veszélyre, a melynek következménye lett a székely kormánybiztosság felállítása. Ő volt az első, a ki több romániai magyar gyermeknek társadalmi úton az egyesület útján lehetővé tette a továbbtanulást. Jelenleg is 10 fiú tanul teljesen ingyen hazai iskolákban. Ő volt az, kinek agyában megszületett egy székely *néprajzi muzeum* eszméje. A közel négy évi landadatlan munka eredménye ma már, mint *E. K. E. néprajzi muzeum*, egyik nevezetessége Kolozsvárnak. Ő szerkesztette az első „Erdélyi Kalauz“-t, a melynek a turisták nagy hasznát látták.

Ez a két lapnyilatkozat beszédes tanubizonyságot tesz arról a most már pihenést lelt folyton tervező emberről, ki tevékenységének még csak delelőjét sem érhetette el.

Egy kolozsvári ujság írta róla az E. K. E. megalakulásával kapcsolatban, hogy *mindjárt a kiinduló pontnál ott állott egy ritka munkásságú, éles megfigyelő tehetséggel és a helyzetet rögtön felismerő, ötletes és invenciókban gazdag, talpig derék és ambiciózus egyén . . . Kinek agya, szíve, egész lelke, élete utolsó pillanatáig az egyesületé volt.*

Utolsó perczig az E. K. E. ügyeivel foglalkozott s ugyszólván mint a katona, a saját hatáskörének a harcmezéjén esett el.

Alig pár hónappal ezelőtt az Eke. főnnállása óta egyik legnagyobbszabású közgyűlését Brassóban tartotta. E közgyűlés nagy munkálatainak, fényes lefolyásának lelke volt *Radnóti Dezső*, ki akkor is óriás munkát végzett. Pedig már akkor beteg volt ; alig tudott fölvészorogni a *Czenk-tetőre*, a hol a fölvert fotográfia utolsó arczképét őrzi, abban a csoportban, mely a magyar állameszme lelkesítő erejének varázsa alatt az ország minden részéből az Eke. zászlója alatt odazarándokolt.

F. évi november hó 8-án (vasárnap) délelőtt még ott járt az irodában, ez volt a búcsuja, mert már délután ágyhoz szegezte a szervezetét hetek óta emésztő titkos kór.

Föl se kelt többet ; rövid 5 napig tartó súlyos betegség után, miközben minden gondolata családjá és az Eke. közt oszlott meg, f. évi november hó 13-án este kiszenvedett.

* * *

Sajátságos, de naponta ismétlődő tünet, hogy a ravatalnál szertelenségekre ragadja a legtöbb embert az érzelmeknek az az összetorlódása, mely egy szeretett avagy megbántot embertársunk elmulása felett vigasztalást vagy kiengesztelődést keres.

Azonban *Radnóti* nem az az egyén volt, kit elég, ha halála

után nyomban agyondicsérünk s aztán abban a tudatban, hogy ezzel megtettük kötelességünket, egyszerűen napirendre térünk felette.

A halálban többé-kevésbé mindenki felszabadul a közélet kicsinyességeinek nyüge alól.

Majd eljön az idő, mikor megtaláljuk a helyes perspektivát az ő törekvéseinek is az elfogulatlan megítélésére, s majd csak akkor fog igazán kialakulni az ő sokaktól igénytelennek vélt és így kevésbé méltányolt, de az Eke. kebeléből szárnyrakelt eszmék és javaslatok megvalósításában nagy gyakorlati jártasságot tanúsító nem mindennapi egyénisége.

Radnóti Dezső emlékének túlzásokra nincs szüksége, melyekkel nagyzóló korunk rendszeren az úgynevezett ál-érdemekre szokott hiatkozni.

Érdekes, hogy éppen egyik nemes ellenfele jegyezte meg róla, hogy nagy szorgalma és jóhiszemősége minden kétségen fölül állott, és ha mégis lehettek hibái (ugyan kinek ne volnának?), akkor azok is jóformán csak túlbuzgalmából eredhettek.

Tehát az igazság kitör a koporsóból és eget kér.

Radnóti ugyanis teljes meggyőződéssel azt az elvet vallotta, hogy országrészünk különleges viszonyait tekintetbe véve a magyar túristaság gyöngye kis plántáját csak kulturális és közgazdaságilag előkészített talajon lehet életképessé tenni; e miatt volt neki legtöbb összeütközése egyrészt azokkal, a kik *túl reális* alapon az Eké-t fürdő- és ásványviz kezeléssel már keletkezésekor önkéntelenül megbénították, másrészt azzal a *túl ideális* gondolkozással, mely az országos tekintélyüvé vált egyesület munkaprogramját — még a néprajzi muzeum kárhóztatásával is, — egy egyszerű helyi érdekű sportklubb szűkebb hatáskörében, úgyszólván kizárólag a megközelíthetetlen vadregényes tájszépességek műszaki föltárásában és kirándulások rendezésében kívánta megszorítani.

Szerencsére ma már ez a két szélsőség az elnökség bölcs mérséklete s a közp. választmány támogatása mellett éppen az elhunyt önfeláldozó munkája folytán kezdett kiegyenlítődni az anyagi megerősödés felé; az első irányzat lekerült a napirendről, a második pedig az osztályok keretében érvényesül, de a végzet ez új korszak nyugodtabb és szebb kilátásainak a küszöbén elszólitotta a lázas cselekvés teréről magát a szerencsés

kezü, leleményes eszü főtitkárt. Ugyszólván egész küzdelmes élete tolytonos testi és szellemi hegymászás volt.

Munka közben esett el, hogy végre osztályrészeül jusson az Eke. mély gyászára — a teljes pihenés.

Valósággal jobb keze volt ő az egyesület vezetőségének, állandó élő kalauza a kolozsvári idegenforgalomnak, s csak akkor fogjuk őt a legjobban nélkülözni, mikor pótolni leszünk kénytelenek.

Az orvosok és természetvizsgálók kolozsvári vándorgyűlése alkalmából az Eke. részéről rendezett sikerült kirándulások s különösen *a tordahasadéki nagyszabásu kirándulás* f. évi szept. hó 8-án volt az ő hatyudala.

Ezelőtt nyolcz évvel megjelent egy czikkely e lap hasábjain, melyre visszhangként egyik legelőkelőbb publicistánk azt irta a magyar turistákról, hogy a modern életrendnek ama pionirjai, a kik a civilizált társadalomnak és az őstermészet csodáinak összebarátkoztatásán fáradoznak, a kik ösvényt taposnak a tikkadt városlakók számára a sziklarengetegekbe, a havasok járatlanságaiba és a fenyvesek éjjelébe.

Hazafiság, lelki és testi egészség táplálkozik a turista élet változatos élvezeteiből és hozzá táplálkozik és gyarapszik a szegény hegyi lakó nép a megsokasodott emberforgalomból.

Ime, néhány sorban egy egész program.

Ennek előkészítésén, az előfeltételek megteremtésén dolgozott Radnóti Dezső is szakadatlanul száz akadálylyal szemben. És mert szíve közhasznu törekvésekért dobogott, megérdemli, hogy most bemutatva arczképét, e sorokkal a kegyelet czipruslombját áldozzuk megőrzendő emlékének.

A turistaság Génusza virrasszon örök álma fölött!

AZ E. K. E. GYÁSZJA.

Részvét.

Főtitkárunk halálának hírére az ország minden részéből nagyszámban érkeztek a részvétnyilvánítások, kondoleáló táviratok és levelek egyesektől hatóságoktól, az Eke. osztályaitól úgy a mélyen sujtott gyászoló családhoz, mint br. *Feilitzsch* Arthur, az Eke. elnöke útján az egyesülethez.

A részvénytílvánítók sorában mindjárt az elsők között volt az Eke. fenséges védnöke, *József Ágost* kir. herczeg, ki az egylet ügyei és virágzása iránt tanusított meleg érdeklődésében mindig nagyrebecsülte az egylet vezetőinek, köztük Radnóti főtitkárnak kiváló érdemeit.

József Ágost kir. herczeg, Eke-védő a következő táviratban fejezte ki részvétét :

Báró Feilitzsch Ártur

Kolozsvár.

*Mélyen megszorított az egylet fáradhatatlan tevékenységü főtitkárá-
nak elhunyt! Fogadják mindnyájan legbensőbb, őszinte részvéteket.*

József Ágost, főherczeg

A beérkezett részvénytílvánítások közül ideiktatjuk a következőket :

Radnóti főtitkár váratlan elhunyt mélyen megdöbentett. Egyesületünket ezzel pótolhatatlan veszteség érte, mert a boldogulttal leglelkesebb és legérdemesebb munkacereje szállt sirba! Igaz részvétellel osztozom én is tagtársaink fájdalmában és velük együtt hálás kegyelettel őrzöm az oly korán elhunyt emléket szivemben!

Palkovics, altábornagy.

A nagyérdemü Eke. főtitkár halála alkalmából fogadják méltóságod s a központi választmány mély részvéteket kifejezését.

Kuun Géza gróf,

v. b. t. t.

Az Eke. választmányának megküldött gyászjelentéséből fájdalmas érzésekkel értesülünk arról, hogy egyesületük fáradhatatlan, önfeláldozó, lelkes munkásságú főtitkára: *Radnóti Dezső* elhunyt.

E súlyos veszteség alkalmából, mely nemcsak Egyesületüket, de egész magyar társadalmunkat is sújtotta, melynek pedig ily kipróbált erőkre, minő a megboldogult volt, oly nagy szüksége volna, fogadják a t. Egyesület őszinte részvétünk nyilvánítását.

Budapest, 1903. november 16.

Honfiai tisztelettel

az Országos Nemzeti Szövetség nevében

Balás Árpád,

kir. tanácsos, igazg.-válaszm.-elnök.

Tekintetes Választmány!

Fájdalommal vettem a tekintetes Választmány külön kiadott gyászjelentését, mely az Erdélyi Kárpát-Egyesület főtitkárának, Radnóti Dezsőnek, oly korai és hirtelen halálát tudatja.

A veszteség igen nagy, mert oly szervező s a munkában fáradhatatlan erő, a minő ebben a fiatal emberben lakozott, mindenütt a ritkaságok közé tartozik, pótlása — különösen viszonyaink között — igen-igen nehéz.

Épen azért kérem a tekintetes Választmányt, fogadják tőlem kegyesen legmélyebb részvéteket őszinte kifejezését.

Budapest, 1903. november 16.

Herman Ottó.

Tekintetes Elnökség!

Mély részvétellel értesülünk az „Erdélyi Kárpát-Egyesület“ buzgó, tevékeny főtitkárának, Radnóti Dezsőnek váratlan haláláról.

Mindig nagy csapás az hazánkra, ha a közügyek egy-egy fáradhatatlan, lelkes munkása kidől a csatasorból; de kétszeresen sújtó reánk nézve a Radnóti Dezső halála, mert benne székely földünk egyik legkiválóbb védelmezőjét; a felvirágoztatására irányuló törekvések erős előharczósát veszítettük el.

Nem mulaszthatjuk el tehát, hogy eme igen érzékeny veszteség alkalmából kifejezést ne adjunk őszintén érzett fájdalmunknak, mely az ő távozásával az „Erdélyrészi Kárpát-Egyesület“-et s közös ügyünket, a székelységi ügyét érte.

A Tökintetes Elnökségnek :

Maros-Vásárhely, 1903. nov. 16-án.

A székelly társaság nevében

Testvéri szeretettel :

Dr. Kömöcsy József,
elnök.

Szentgyörgyi Dénes,
gazda, m. titkár.

Mélyen megilletődve értesültem az egyesület buzgó és érdemes főtitkárának váratlan haláláról, kinek működését módomban volt kezdetől fogva figyelemmel kísérni és kibeen becsülni tanultam a munkát, a komoly törekvést és igaz lelkesedést.

Fogadja a tekintetes Elnökség az egyesületet ért ezen súlyos veszteség alkalmából őszinte részvétem kifejezését, melylyel vagyok

Budapesten, 1903. nov. 17.

a tekintetes Elnökség

kész szolgálja

Szterényi József,
min. tanácsos.

Tökintetes Választmány!

A hozzánk küldött gyászjelentésből mély megilletődéssel értesültünk az egyesület nagyérdemű főtitkárának, Radnóti Dezső urnak f. évi november hó 13-án bekövetkezett gyász elhunytáról.

A fájdalmas veszteség felett fogadja az egyesület választmánya és annak minden tagja Szeged szab. kir. város hatóságának és közönségének legőszintébb részvét-nyilatkozatát.

Szeged szab. kir. város tanácsának 1903. évi november hó 19-én tartott üléséből.

Pálffy Ferencz,
polgármester.

Egyesületük nagynevű titkárának, az E. K. E. néprajzi múzeuma fáradataatlan munkásának, néhai Radnóti Dezsőnek váratlan elhunytá alkalmából, fogadják a M. N. Múzeum vezetése alatt álló osztályának, valamint a magam és tisztviselőtársaim igaz részvétkifejezését.

Budapest, 1903. nov. 19.

Dr. Semayer Vilibáld,

m. n. múz. ör, a Népr. Oszt. vezetője.

Dr. Bátky Zsigmond.

Beluleszkó Sándor.

Fogadja a Tökintetes Igazgatóság a székes főváros VIII. ker. közs. polg. fiúisk. Tanárikárának, az E. K. E. feledhetetlen nagyérdemű főtitkárának elhunytá fölött érzett mély részvéteének nyilvánítását.

Budapesten, 1903. évi november hó 23-án.

Ullrich, igazgató

Az Arad-Hegyvidéki Turista-Egyesület választmánya f. hó 19-én tartott ülésén a legmélyebb részvétellel értesült azon súlyos veszteségről, mely az érdemes tesvér-egetesületet és vele az egész magyar turistikát Radnóti Dezső urnak, az Eke. érdemdús főtitkárának, a magyar turistika egyik jeles előharczosának korai elhunytával érte; egyben pedig elhatározta, hogy a pótolhatatlan veszteség felett érzett fájdalmanak és legőszintébb testvéri részvéteének Nagyságtokhoz intézett átiratban is kifejezést fog adni.

A midőn tehát választmányunk ezen megbízásában jelen sorokkal eljárunk, kérjük a magyarok Istenét, örködjék mindnyájunk felett, hogy a fejlődő magyar közügy többé soha ne juthasson árvaságra, még akkor sem, a midőn annak legerősebb oszlopaik kidőlni látjuk; hanem engedje, hogy új erők teremjenek elő, a kik a régiek szép és dicső példáin okulva, azok nyomdokain haladva, tovább törve, a honfiúi vágnak örök győzedelmet, soha meg nem szűnő életet biztosítsanak.

Az ég áldását kérve érdemdús Egyesületükre, maradunk

Aradon, 1903. november hó 27-én.

hazafias üdvözlettel

Tedeschi Viktor,
elnök.

Dr. Schmidt János,
ügyvivő alelnök.

A Magyarországi Idegentorgalmi Vállalat igazgatósága Feilitzsch Ártur báróhoz a következő táviratot intézte:

Igaz részvétellel értesülünk arról a nagy veszteségről, mely Radnóti főtitkár elhunytával egyetületet és a magyar turisztika ügyét egyaránt sujtotta. *Idegentorgalmi vállalat igazgatósága.*

Herrmann Antal dr. egyet. tanár, tiszt. muz. igazgató ezt a sürgönyt küldte az Eke-hez

Eke. — Kolozsvár. — Fogadják gyászoló részvéteket. *Herrmann.*

Továbbá levélben fejezték ki részvétüket az Eke-nek a következők:

A magyar kir. államvasutak kolozsvári üzletvezetősége Schandl Mihály üzletvezető utján, az 51-ik gyalogezred tisztikara, Márki Sándor dr. egyet. tanár, Papp Ragány János Eke. alapítótag (Czeglédberczel), a torda-aranyos-megyei osztály részéről Alacs Zoltán kir. főmérnök, oszt. elnök, Bán Antal postafelügyelő főnök, v. tag, Dömjén Zoltánné szép táviratban (Brassó), a Magántisztv. Nyugdíj-Egyesülete, az Unio magy. ált. gyufagyár r. t. (Budafok), a Deutsch M.-féle műintézet (Budapest), a Lampel Róbert-féle cs. és kir. udv. könyvkereskedés Wodianer Arthur tan. utján, stb. Továbbá Gineverné Györy Ilona (Sutton, Anglia) és Terray István (Rimaszombat).

* * *

Nov. hó 15-én d. e. 11 órakor br. Feilitzsch Ártur elnök vezetése alatt Hangay Oktáv alelnök, Merza Gyula főpénztáros, Kovács Géza titkár, Tanács József ellenőr, Solti Lajos jegyző, Szöcs Samu postatiszt és Boross Elek levéltáros (utóbbi két egyén az Eke-iroda régi alkalmazottai) megjelentek a gyászháznál, hol az elnök néhány megható szóval fejezte ki a váratlan csapás fölött való őszinte részvétet, vigasztalva az özvegyet, hogy már csak feledhetlen férje emlékeért is az Eke. érdeklődésével fogja kísérni Radnóti Dezső hátrahagyott családját.

Minden szemben ott csillogott a meghatottság könnye, a mikor aztán a küldöttség az Eke. központi választmánya nevében gyönyörű koszorut helyezett a ravatalra.

Ez a küldöttség tette le a ravatalra az Eke. brassói osztályának díszes koszoruját is, melyet nagyrabecsülésük és tiszteletük jelül a brassói kartársak küldtek.

A város közönsége körében nagy részvétet keltett a halálhír s személyesen is igen sokan fejezték ki részvétüket. Az Emke, a Nemzeti Kaszinó, az Eke.-Múzeum épületeikre kitépték a gyászlobogót.

Az Erdélyi Kárpát-Egyesület a következő külön gyászjelentésben adta tudtul a halálesetet:

Az E. K. E. választmánya a maga és az egyesület összes tagjai nevében mély fájdalommal jelenti, hogy az egyesület fáradhatatlan, önfeláldozó, lelkes munkásságú főtitkára Radnóti Dezső f. évi november hó 13-án este fél 11 órakor, életének 38-ik évében, rövid szenvedés után elhunyt.

Temetése f. hó 15-én vasárnap d. u. fél 2 órakor fog végbe menni a Magyar-utca 23. számú háztól.

A családi gyászjelentést a három árva kis fiúval hátragyott özv. Radnóti Dezsőné szül. Hrabovszky Irén bocsátotta ki.

Koszorúk.

Az elhunyt főtitkár ravatalát a szebbnél-szebb koszorúk egész halmaza borította. A testületek, magánosok, jóbarátok és tisztelők nagyszámu koszoruiból a következőket jegyeztük föl:

Mindörökké — a te Irénkéd. Édes apikának — Géza, Pisti, Jóska. Megtört szivü — öreg szülőid. Imádott testvérünknek — Ödön, Etelka, Ida és Ilona. A legjobb sógornak — Jolán, Pali, Malvin. Felejthetetlenünknek — sógora és testvére. Szeretett vónknak — apósod, anyósod. Szeretett rokonunknak — Berta és Béla. Dezsőnek — Malvinka. Radnóti Dezsőnek, a pótolhatatlan főtitkárnak — az Erdélyi Kárpát-Egyesület. A hű munkatársnak — báró Feilitzsch Ártur. Radnóti Dezsőnek hálás tisztelettel — a Szöcs-család. A legjobb barátunknak — Géza és Ziza. Emléked hálásan megörzi — Boross Elek. Isten veled Dezső! — Merza Gyula. Radnóti Dezsőnek — az Eke. brassómezei osztálya. Szeretett Dezső barátunknak — Klárika és Jenő stb. stb.

A temetés

Bár a gyászszertartás a kora délutáni időre volt kitzúve, a résztvevő közönség igen nagy számban jelent meg a végtisztességtételnél.

Az Eke. központi választmánya a Mátyás-háznál gyülekezett s innen testületileg vonult Feilitzsch Ártur br. elnökkel a gyászházhoz. Megjelentek továbbá Fekete Gábor kir. táblai elnök, gr. Teleki László, Vuchetich Sándor posta- és táv.igazgató, Gyulay Árpád p. ü. igazgató-helyettes, Dávid Endre posta- és táv.tanácsos, Csizsár Gyula vármegyei főjegyző, Gyöngyössy Béla erdőigazgató, Versényi György dr., Kovács Dezső, Gál Kelemen, Sólyom János, Versényi Gábor, Kovács János, Gálfi Lőrincz tanárok, Gyalui Farkas dr., Váradi Aurél dr., Walz Lajos, Melitskó Frigyes, Eisler Mátyás dr., főrabbi, Hegyesy Vilmos szerkesztő, Magyar Endre, Pallós Albert, Budai Elek igazgatók, Sipos Albert vámhiv. főnök, Fekete Nagy Béla városi tanácsos, Kántor József körjegyző (Gyalu) és még számosan a testületek, hivatalok, iskolák, Emke és más kulturintézetek képviselői, a sajtó munkásai s a jóbarátok, ismerősök igen nagy serege.

Szekeres József dr., a szentpéteri róm. kath. egyházközség plebánosa végezte a besztertelést, majd a díszes gyászkocsira emelték az érczkoporsót, melyre a család koszoruját helyezték; a többi koszorúk egy egész külön virágkocsit birtottak el.

A résztvevő közönség hosszú sora haladt a gyászkocsi előtt. A koporsót a közvetlen rokonság férfitagjai után Feilitzsch Ártur báró elnök, Teleki László gróf, alelnök és Pap Mihály csendőrezredes vezetésével az egész választmány kísérté. Hosszu kocsisor, elől a megtört szivü özvegygyel zárta be a gyászmenetet.

A temetőben a pap még egyszer besztertelte a halottat s majd Merza Gyula főpénztáros, az elhunytak 10 év óta kar- és munkatársa a nyitott sirnál, közvetlen az elhantolás előtt, mélyenelfog ódott hangon, a következő bucsubeszteret mondotta:

Tisztelt gyászoló gyülekezet!

Mélyen megrendült szivvel állunk itt a nyitott sirnál, mely annyi szép reményt és családi boldogságot, annyi küzdelmet és ambiciót készöl oly kérlelhetetlenül korán magába fogadni.

Elérkeztünk az utolsó állomáshoz, hová egy munkában eltöltött pályafutás sirba száll. Elszoröl a szivem, mert Radnóti Dezsőtöl bucsuzunk; attól a derék kartárstöl és jó baráttól, attól a lázas tevékenységü közéleti férfitöl, ki az Erdélyi Kárpát-Egyesületnek, bár vasszorgalmú, de ime törékeny szervezetü és mégis mindhalálíg hű, melegen érző és nemes ideálokért hevölő igaz, odaadó munkása volt.

Álljunk meg egy pillanatra e néhány. könycseppet megérdemlő koporsónál, mely az Eke. főtitkáranak földi részeit takarja. *Ő is ott állott az Eke. bölcsőjénél, hiszen ugyszólván ő tartotta keresztviz alá ezeltöl 13 évvel a*

kisded csecsemőt, s ime most az Eke. áll itt keresztatyjának a koporsója előtt mély megilletődéssel, hogy azt részvétkönnyeinek keresztvizével megáldja.

Tizenhárom évig küzdött ő egyesületünk hazafias és nemes céljaiért; s a mikor már már biztos révbe ért a kis sajka, a mikor már-már bontott vitorlákkal kikötőbe futott a féltett kis vízi jármű, egyszerre csak kitör a vihar és elsodorja magát a tapasztalt kormányost.

Minden egyén elmulása valóságos tragédia, de a mikor teljes férfikorában kidől a közügyek egyik legfáradhatatlanabb harczosa: akkor lehetetlen meg nem rendülnünk a Gondviselés kifürkészhetetlen útai előtt. Azonban meg kell egyuttal vigasztalódnunk is a vallásban, mely végső fájdalomunkban az utolsó menedék, szeretteink elvesztésében az egyedüli megnyugvás.

Hisz a költő szavai szerint:

Minden koporsó zárt levél,
A halál zord pecsétje rajta.
Tartalma bús, tartalma mély,
De csak az Isten olvashatja.

És ezzel most Isten hozzád, kedves barátunk, *Radnóti* Dezső!

Szeretett és hálás Eké-d nevében, bánatos egyesületünk központi választmányja és egész gyászba borult elnöksége, tisztikara nevében, ott fent a felhők felett

Isten veled!

Ezzel a gyászszertartás véget ért.

FÖLDRAJZI SOVINIZMUS.

Raoul Chélaré „La France à L'Etranger“ különben magyarbarát folyóiratának egyik utóbbi számában fenti czimű rovat alatt egy kis elmefuttatást olvasunk abból az ötletből, hogy Apáthy István dr., egyetemi rektor magnificus a Klausenburgba czimzett küldeményeket az ismert *n'existe pas de Klauseubourg* megjegyzéssel nem fogadja el

Most francia szempontból igyekszik cikkiró a német hangzásu helynevek francia használatát indokolni, fölhozván többek közt, hogy Napoleon a *raabi* ütközetet megnyervén, a *pressburgi* békét kötötte s ha már, most Győrből, meg Pozsonyból is az a felelet érkezne, hogy Raab n'existe pas;

Pressbourg n'existe pas, akkor a párisi diadalív történeti dátumai között olvasható fentti két név arra vallhatna, hogy a francziák a földrajzban alaposan járatlanok

Tehát arra vonatkozó óhajításunkat, hogy a külföld is csak törvényesen megállapított helyneveinket használja: szokásellenesnek és túlhajtottnak állítja, mert a magyar földrajz német és osztrák (!) térképkészítők útján jutott Franciaországba s így nem a nyugat hibája, ha a magyarok kezdetben nemzeti térképeket, kartografusokat és geográfusokat nem produkáltak; azonban történeti tény, hogy sok magyarországi várost német telepések alapítottak, melyeknek előbb volt német, mint magyar nevük.

Hogy ez sincs egészen így, példa reá a történeti nevek (Cibinium, Brassovia, Klusvár, stb.) egész sora. Pressbourg, Raab, stb. czikkiró szerint idővel francia nevekké váltak, alkotórészét tevén a francia nyelvnek, mindannyian magyarországi földrajzi fogalmak megjelölésére szolgáltak; ezek ép oly francia szavak, mint pl. Londres, Cologne, Aix-la-Chapelle, Venise, Naples, Vienne, stb.

Minden nyelvnek, úgymond, joga van a saját terminológiájához és ránk olvassa a Bécs, Boroszló, Velence, Lipcse, Bécsujhely, Nádorfehérvár és Párizs szavainkat, melyek használatát az iskolákhoz intézett körlevelében állítólag a vallás és közokt. miniszterünk is mint egyedül helyeseket jelölte meg (természetesen magyar érintkezéseknél!), a mit czikkiró szintén természetesnek talál.

De már most azt tartja helytelen logikának, hogy a magyarok saját helyneveikre vonatkozólag a viszonzóságot nem fogadják el és követelik, hogy a külföld a magyar terminológiát tanulja meg.

Persze ne feledjük, hogy míg a külföld helyneveinek magyar alakjait vajmi ritkán és elvétve, legfőlebb csak külföldi magyaroknak szánt postaküldeményeknél lehet párhuzamul venni, addig a hazánkba érkező főként német-osztrák eredetű czimzések $\frac{9}{10}$ -ed részénél a germánizálás szándékos és rosszakaratú tendenciája dominál.

Czikkiró végre oda konkludál, hogy ha a többi nemzetek is a magyar példát követnék, akkor Moscou helyett Moskwa-t, Constantinople helyett Stamboul-t, Londres helyett London t, Brunswick helyett Braunschweigot, Munich helyett München-t, Tréves helyett Haag-ot, La Haye helyett Trier-t Milan, Lucques, Gênes, Pise helyett Milano-t, Lucca-t, Genova-t Pisa-t foghatnak a francziáktól követelni.

Végül azt a tanácsot adja nekünk, hogy talán mielőtt a nyugati nyelvek teljesen átalakítanák földrajzi szótárukat, addig jó volna, ha a fiatal sovén magyarok is respektálnák az európai ősi szokásokat.

Ez a cikkely főként azért érdekes, mert csupán a közszokásra hivatkozik, ámde azt is tudnia kellene, hogy tulajdonképpen az egész hazafias mánia (manie patriotique), mint a hogy mozgalmunkat nevezi, különösen a pángermánizmus velünk szemben kifejtett vérlázító hajszejának az önvédelmi reakciója.

Szerénytelenség nélkül állítjuk, hogy a helynévtörvény legelső impulzusa az Eké-ből indult ki; annak idején alakult is egy úgynevezett külföldi

bizottságunk, mely a külfölddel való vonatkozásokat, a csereviszonyt, stb. ápolta és rendezte s ma már idegenforgalmi osztályvá fejlődött.

Már a népbéke és a testvériség elvénél fogva, mely vörös fonalként vonul végig az Eke. egész történetén, a helyes czimeket mindig a szivélyes hangú fölvilágosítás útján sikerült elérnünk úgy, hogy ma már az összes európai testvéregyesületekkel való barátságos érintkezésben czimünkre mindig *Kolozsvárra* érkeznek a postaküldemények; különösen megjegyzendő, hogy a jelenleg hivatolt cikkelyben francziának bemutatott Klausembourg-ot mindeddig nem is voltunk szerencsések ismerni, mely semmi egyéb, mint a német Klausenburgnak vagy még régebbi alakjában Klausburg-nak a leszár-mazottja. Csodálatos dolog, hogy a polemizáló cikkíró saját álláspontjának a magyarázatánál rögtön tudja, hogy Raabnak *Győr*, Pressbourgnak *Pozsony* és Klausembourgnak *Kolozsvár* a törvényes neve, de azért mégis azzal érvel, hogyha mi Párizst írhatunk, akkor ők is írassanak Klausembourgot, mert állítólag ez is ősi franczia szó.

Jó hogy már az Ofen-Pesth-et nem tekintik többé gallicizmusnak.

A lóláb persze ott van, hogy a nyelvi sajátságokat csak addig a határig illik pláne nemzetiségükre érzékeny nemzetekkel szemben érvekül alkalmazni, a meddig az a szándékos boszantás és kicsinylés látszatát föl nem kelti.

Bizonyára ez a körülmény indította *Apáthy* dr. buzgó tagtársunkat is az általa egyénileg szükségesnek vélt megtorlásra.

Mi csak azt sajnáljuk, hogy a velünk való érintkezésben mindig gavaléros és udvarias franczia szokásra való hivatkozással éppen franczia részről fogják pártját a német túszurásoknak, melyekkel magyarságunkat boszantani akarják.

Egyetemi hallgató koromból emlékezem, hogy megütköztem azon, hogy a párisi Figaro czimű világlap állandóan és következetesen mindig Ofen t vagy Pesth et irt Budapest helyett.

Egyszer aztán tiszteletteljes hangú felvilágosító levélben kértem a szerkesztőséget, hogy fővárosunk német nevének a használatával fölthagyni sziveskedjék, mert az se a franczia, se a magyar nemzethez nem méltó.

Maig sem tudom, hogy minő befolyásra, de ha nem is azonnal, még is bizonyos idő múlva Bude Pesth, majd Budapest jött használatba.

Ebből látszik, hogy jóakarattal és kölcsönös megértéssel ki lehet küszöbölni százados európai szokásokat és előítéleteket, ha megvan hozzá egy kisebb nemzet állami megszilárdulása iránt fogékony nagyobb nemzetnek az erkölcsi támogatása.

A francziáknál ezt tapasztaltuk eddig is, de számítunk reá a jövőben is, mert egy kis áldozatba kerül csupán a „grande nation“ nak, hogy néhány városunk magyar nevét fogadja be az eddigi osztrák gyártmányu német helynevek helyett; hisz a legtöbbről ma már maguk a németek se igen tudják, hogy a Bach korszak minő önkényesen keresztelte el azokat.

Ha pedig előfordulnak olyan esetek, hogy a postai humor a Kronstadt-ba (Brassó) czimzett küldeményeket Oroszországba, a Schemnitz-i (Selmecz) leveleket Szászországba és a Salzburg i (Vizakna) csomagokat Ausztriába

meneszti, mégis csak *Apáthy* dr.-nak szolgáltatnak igazat, mert magyar földön Kronstadt, Schemnitz, Salzburg, Klausenburg etc n'existe pas vagyis nem létezik.

Za-la.

A TORDA-HASADÉKNÁL.

Bajnali négy óraker még egész pompájában ragyogott a teli hold, a mikor pitymallatti szürkületkor titokzatos alakok kezdtek itt ott föltünni az utczákon, de csak azért, hogy valamennyien a szűk Mátyás király utczában tünjenek el.

Vajjon mi készül?

Nem-e összeesküvés történik az orvosok és természetvizsgálók vándorgyűlése ellen?

Kövessük csak őket.

A Mátyás-ház kitért kapuján két, ládákkal felrakott társzekér fordul ki; s a szomszédos utcák tele vannak csengős szerszámokkal fölszerelt 3 lovas fogatokkal.

Az irodahelyiségben lámpa ég; a ház előtti téren egyre jobban tömörülnek az innen-onnan érkező nők és férfiak.

Dr. *Kaiser*, dr. *Angyán*, dr. *Varságh*, dr. *Korányi* nevek ütik meg füleinket a bemutatkozásoknál, miből bátran meggyőződhattünk, hogy a fentebb gyanúsított összeesküvés ki van zárva.

Egyik rendező kiosztja a programokat, a másik kiadja a jelszót a kocsikra való felszállásra s az alsóbb és magasabb [bakkon!] kocsiosztályban való több-kevesebb élénk eszmecsere közötti elhelyezkedés után 5 óraker megindult a 14 kocsiból álló turista-fölvonulás.

Bizonyára kellemes képet nyújthatott, mert a Kikakker kávéház előtt szintén kocsikra szálló magurai kirándulók részéről egetverő kendőlobogtással fogadták.

A feleki hegyen lépésben kapaszkodó fogatsor legelsejének a bakján az E. K. E. főtitkára teljesíti a földérítő szolgálatot, a közepe táján az E. K. E. ellenőre [Tanács József], majd az E. K. E. főpénztárosa külön-külön kocsikon, a menet végén pedig a nap első sugarainak a fölbukkanására előtör a kiránduló csapat tábori feje, az E. K. E. alelnöke is.

A hármass fogadónál megáll mind a 14 fogat itatóra; egyszerre megélénkül a pörgenyelvű 74 éves korcsmárosné konyháján az önműködő kávészolgálat.

Komoly professzorok egyik kezükben tejmerítő kanállal, a másikban pohárral tanulmányozták az automata buffet műfogásait.

Persze akárhányan rá sem érték reggelizni, sőt egynéhányan egyenesen a megindult kocsisor üres helyeire ugyszólván a lemaradás 12 ik órájában kapaszkodtak fel a nyílt piaczon.

Rövid félóra mulva újra kocsira ült a mintegy 50 főnyi társaság. Lent a völgyben látszik Kolozsvár s a Szamos kigyózó ezüst szalagja jelzi a Szamos völgyét, majd a gabona földek és fölszántott fekete foltok mutatják a mezőség terjedelmét, míg a háttérben a párázatos ködfoszlányok egyfelől a gyalui havasok, másfelől a kisebb erdős dombsorok határvonalaira ereszkednek le.

E közben felértünk a Felek-tetőre, előttünk egy kis oláh falu házai, majd fölbukkan Tur község, melyen áthajtva a kocsikról leszállva kerülgötjük a turi hasadék meredélyeit.

Míg a kirándulás vezetője érdekes előadásban ismerteti az elkarsztosodás és a kővé vált halszemek vagy szápafoágak elméleteit, addig a doktorok zöme gyors ütemben végzett gyalogsétában élvezte a reggeli friss levegő és a mintaszerűen felhőtelen derült égbolt kellemét. A kocsik ezalatt a társaság kényelmesebb részével megkerülték a sziklarepedést s az országút egy árnyas felsőbb hajlatánál bevártak bennünket. A várakozás okozta nagyobb szünetet a társaság valamelyik »czukros« tagja azzal próbálta kitölteni, hogy a hölgyek közt bonbonokat osztott ki.

A beállott másfélórás késedelem következtében a Feleknél elhagyott társzekerek itt utólérték, melyeknek vezényletét innen maga az E. K. E. főútkára vette át a legkényesebb helyzetű ladaó magaslatán.

Persze az »indulat«-ba jött landauermentet részéről megfel elő harsány óvációban részesült.

Megérkezvén a Torda-hasadék peterdi bejáratához, a turista-gyomrok valóságos zendülésben törtek ki arra a programváltozásra, hogy a villásreggeli a szindi oldalon lesz; tehát három kilométert kellett még sétálni.

Majd majd eltemette az E. K. E. vezetőségét az elégtelenség erupciója, a midőn kellő pillanatban a bonbonos doboz a hölgyek közt kissé lecsillapulást okozott s az anyagiaktól a figyelmet eltérítendő, a szédítő függélyes szirtóriások fantasztikus alakzatait, a karzatszerűen áthidalt Hesdát-patak hangulatos csobogását, a 300 méter magas mészkőfalak egymásközt kárpitalakban záródó perspektíváit s a kurizálás legkülönbözőbb neveit vet-tük igénybe, sőt a Torda felől előnkbe jött *Vertán* Endre dr. orsz. képviselő már a Tiszafa [*Taxus baccata*] kiveszőfélben levő tordahasadékú példányainak a legendájába kezdett, a mikor a szindi cigányok diadalindulója a diszhármonia minden *Hangaynak októváján* keresztül tört s rohamlépésekben értünk a szindi malom és egy lovagvár romjait utánzó menedékház köz-elében vert asztalok és padok árnyas pihenő helyére.

De itt már a kétségbeesés ült ki az arcokra, a mikor hírnök jön s pi-hegve szól: hogy a társzekerek egy vízmosásban kátyuba kerültek.

Ucczu neki, megindult Szind község néhány izmosabb notabilitása és 11 órakor a berekedt *Radnóti* Dezső vezérlete alatt a megrekedt élélmiszerek nagy éljezés közt megérkeztek.

Hirtelen gyorsasággal vette kezdetét a kicsomagolás; tea, vaj, szárdinias dobozok, sonka, nyelv, füstölt oldal s a szalonna és füstölt neműek szalámival sulyosbitott egyvelege került terítékre, miközben a sörös flaskók jégbehűtött ütegei kezdtek fölvonulni a szomjas és elkeseredett torkok viaszgatalására.

Az E. K. E. egy csapásra a legnépszerűbb társulattá változott a kielégített turista-gyomrok tulajdonosai előtt s nem nagyozok, ha kijelentem, hogy még egy *Héderváry* is muzsikáltatni kezdte magát, mit sem törődve a politikai helyzettel.

A szindi vályogvetők nagyobb igyekezettel, mint tehetséggel, a földiktált »Nibelungok« helyett a Bob herczeg összhangtalan zagyvalékában állapodtak meg, de ennek ellenére volt a társaságban olyan bosztontánczosnó, a ki erre is képes lett volna az újabb boszorkány-keringőt ellejteni. Egyszer csak fölharsant a jelszó: A malomba! A menedékházba! S ime *Pap* Mihály ezredes vezetése alatt megindulnak a hölgyek egy fölfedező útra.

A sikos, gypes oldalon való fölkapaszkodás, majd leereszkedés, a hasadék tátongó, vadul szakgatott sziklabérczeinek minduntalan való bámulása s a »Lovagvár« körüljárása képezte az időöltést, mely várnak beszakadt lapos tetőzetét épügy bedeszakáztathatná Tordaaranyos vármegye nemes közönsége, mint a hogy az ő feladata volna a hasadékhoz vezető utakat is járhatókká tenni.

Helyesen jegyezte meg egy turista, hogy ez a menedékház már teljesen ott tart, hogy ma-holnap rá lehet fogni, miszerint a Torda-hasadék legendájával összefüggésben álló Szent László királynak volt légyen a vadászkastélya.

Némelyek gyönyörködtek a malomzúgás idylljében, mások távcsővel nézték a távoli hegyeket, de akadt két fiatal leány, a ki a helyett, hogy üde arcukkal a patak tükrében kaczerkoddak volna, tényleg a nagy forráság miatt óhajtották benne kezüket és halántékukat fölfrissíteni.

Az oláh-czigányokkal megerősített zenekar a csürdögölő csárdásra gyűjtött, melyet a falu oláh népe elég tüzes magyar hévvel mutatott be, a mikor az ebédre terített asztalok zsufolt közönsége a párolgó paradicsomos csirkéhez látott; ürültek a palaczkok, a töltött káposzta ingerlő illata áradt szét a legbékétlenebb lelkekben is és ime meghozta a béke olajágát. A libasülttel tetézett tálakat már önfeledten rohanták meg a támadásra emelt vállak s a dobostorta megpillantására nem egy örömköny jelent meg az edzettebb turisták szemében is. Egyszerre a bámulat morajlása vonul végig a padosorok közt, a mint a fölívagott görögdinnyét remek török szálló, majd ezt forró fekte kávé, sajt és zsárdinettó váltották fel. Megeredtek a pohárköszöntők.

Gergely Albert dr. ügyvéd humoros fordulatokban dús tószóban Torda városát, Szind és Mészki község hatóságát és az E. K. E. t köszöntötte fel. Majd *Varságh* Zoltán dr. [Budapest] szellemes ötletekkel fűszerezett és szeretetreméltóan csipkedő köszöntővel a kirándulás rendezőségét s különösen *Rádnóti* Dezsőt éltette.

Erre a hölgyek asztalánál fölállott *Merza* Gyula, az E. K. E. főpenztárosa és »kirándult verslábakban« hevenyészett tréfás költeményét szavalta el.

A cigányok tust húznak, néhány pár tánczra kerekedik, durrognak az ásványvizes palaczkok, minden ajkon nevetés, tréfa ül s alig tud a jókedv-okozta zsvíj alábbhagyni, a mikor *Hangay* Oktáv, kezében telepohárral, személyes kérdésben szólal föl s az E. K. E. nevében a vándorgyűlés jelenlevő tagjait üdvözli s egyuttal hegymászásra szólítja fel a jókedvű társaságot.

Nehéz szívvel vált meg mindenki a felénk tátongó vadregényes mészkő-hasadék lábánál ütött turista-tábor 10 koronás bankettnek is beillő asztali örömeitől. De a kocsik vártak fent az országúton, hogy a tordai sóbánya megtekintésére Torda városába röptsenek.

Husz percz mulva, melynek előtte *Muzsa* Gyula gyógyszerész (Budapest) a szindi kőmadonnához is fölzarándokolt, a kocsikhoz értünk s alig egy órai út után végigroboghattunk a szépen épülő Torda porfelleges utczáin.

A bányánál vászonzubonyokat öltve levonultunk a tárnákba, hol a ligroin tüzijáték és a viszhang bámulatos jelenségeivel alig tudtunk betelni. . . .

A bányából kijövet már alkonyodni kezdett s óriás vöröstányérként bukkant fel a teli hold, mely Kolozsvár felé teendő kocsizásunknak állott be poétikus égi lámpásává.

A turistabonbonok még egyszer bucsu körútra indultak a hölgyek szokott méltánylása mellett s este 7 órakor a kocsisor kigördült Torda városából a holdfényes országútra.

A Hármas Fogadónál tartott pihenő alatt egy kis hűsítő mellett összegeztük a kedves kirándulás élményeit. A végeredmény az, hogy az *Erdélyi Kárpát-Egyesület* előtt minden résztvevő meghajtja az elismerés zászlaját.

Hiszen az igazat megvallva, ezt a kirándulást az Eke. rendezte a vándorgyűlés tagjainak a tiszteletére és szórakoztatására, mit az a körülmény is igazol, hogy a vándorgyűlés helyi bizottsága szaktagjainak a Tordahasadéki kiránduláson való akadályoztatásának ellensúlyozására az Eke. tagjai éppen ezen a kiránduláson tekintélyes számmal vettek részt s a Torda felől érkezettekkel együtt, mintegy száz főre ment az összetalálkozott turista-társaság.

És most záradékul örökítsük meg a turista-hölgyek névsorát, a mint következik: Ángyán Béláné, özv. Décsi Lipótné, Fittler Sándorné, Fittler Lujza, Hangay Margit, Kaiser Károlyné, Matolcsi Miklósné, Mohr Mihályné, Révfy Jenőné, Tenner Vilmosné. . . . de nem folytatom tovább, mert a bucsu pillanatában megreszket a tollam.

Az orvosok és természetvizsgálók legyenek tehát mindenkor szívesen üdvözöltek az erdélyi részekben.

A viszontlátásra!

Vándor.

KÜLÖNFÉLÉK.

Szerkesztőségünk gyásza.

Gyászkeretben jelen meg lapunk, hogy külsőleg is kifejezzük azt a nagy veszteséget, mely szerkesztőnk elhunytával a turista irodalmat is érte. Éppen az idén adott ő új alakot folyóiratunknak, hogy könyvtárilag könnyebben kezelhető legyen; s jóllehet fokozódó betegsége is akadályozta a füzetek pontos megjelenését, nem hittük, hogy a halál ily gyorsan kiragadja kezéből a tollat.

Utolsó napjaiban is az *Erdély* szerkesztése ügyeivel foglalkozott, hiszen ezen a szellemi gyermekén egész atyai szeretettel csüngött mindhaláláig.

Már magához kérte az összes kéziratokat, hogy a nevével kinyomott új szám első ívének a folytatása iránt megtegye az utolsó intézkedéseket, a mikor állapota hirtelen válságosra fordult.

A második ív kézirátát még sze mélyesen összeállította, sőt még halála napján is tollba mondott egyet-mást, egyszóval utolsó lehelletéig azt az ügyet szolgálta, melyet nagy kötelességérzettel élte céljául választott.

Az Eke. hivatalos folyóiratát 1892-ben *Erdély* czímen ő indította, majd a titkári teendők nagymérvű fölszaporodásával, azzal akart a választmány rajta segíteni, hogy a szerkesztés gondjait 1893-ban *Veress* Endrére, 1894—95-ben pedig *Gyatui* Farkas dr.-ra ruházta.

Azonban 1896-tól kezdve újra *Radnóti* Dezső vette át, és a szépirodalmi lapok mintájára, azt ország-

részünk képes honismertető orgánnumává tette.

A jelen évfolyamot már nem zárhatta le, pedig az Erdélyi Uti Kalauzzal együtt ez lett volna a tizedik kötet, melylyel a turista ügyet szolgálta. — Béke poraira!

Munkatársainkat kérjük, hogy ezentúl is támogassák e folyóirat ismert céljait.

Verses nekrológ.

„Radnóti Dezső halálára“ czímmel B o r o s s Elek tagtársunk lelkes ódát írt; belőle, nagy terjedelme miatt, csak alábbi részletet mutathatjuk be, mely így hangzik:

A halál sujtott és Te összetörtél,
Mint völgyesudár, ha villám járja át;
Erdély Kárpáti sas-szemmel őrködtél ...
Hová kitéztük Eké-nk zászlaját.

Talizmánunk lesz lelkes rajongásod,
Mely hagyományként ég, mint Veszta-tűz;
Zászlónkon leng munkás példaadásod,
S emléked új kapocs, mely összefűz!

SZEMÉLYI HIREK.**Elnökünk kitüntetése.**

Feilitzsch Árkut bárót, az Eke. közp. elnökét a képviselőház alelnökévé választotta; ebből az alkalomból az Eke. tisztikara távirati üdvözlötet küldött.

Nov. 29-én pedig mintegy húsz tagu küldöttség kereste fel *Feilitzsch* bárót, hogy a díszes kitüntetéshez szerencsét kívánjon az Eke. nevében, melyet annyi szeretettel és tudással sikerről-sikerre vezet.

Heppes Miklós első alelnök tol-

mácsolta a választmány nevében azt az örömet, mely elnökének osztályrészül jutott újabb magas állásában egyuttal a vezetése alatt álló egyesületet is érte.

Feilitzsch báró szép beszédben válaszolt, megköszönve a választmány figyelmét, hisz a mikor — úgymond — az Eke. lelkes tagjait maga körül látja, úgy érzi magát, mintha csupa barátai, meghitt jó emberei gyülnének köréje, a kik biztatják, serkentik az önzetlen, becsületes munkára.

Ez az egyesület, szólt az elnök, legközelebb áll szívéhez. (Éljenzés) Ha csügged, közéjük jó, mert tudja, hogy itt felvidul a munka teljesítésének, a nemes czélokért való küzdelemnek megosztott örömeiben. Kéri, hogy tekintsék továbbra is barátnak, családtagnak és álljanak mellette szeretettel, hogy egyesült erővel vihessék minél sikeresebben előre az egyesület ügyét, mert azzal is hazafias kötelességet teljesítünk. (Hosszan tartó éljenzés.)

Ezzel a szívélyes fogadtatás véget ért.

Sándor János.

Az a sikerekben gazdag pályafutás, mely *Sándor* János főispánt és székely kormánybiztost széles körökben szimpátikussá, erdélyszerte tiszteltté s a székelyek körében kiváltképpen népszerűvé tette, általánosan ismeretes.

Ennélfogva belügyi államtitkárrá történt kinevezése alkalmából az Erdélyi Kárpát-Egyesületet is örömtöltheti el, mert éppen *Sándor* János volt az az egyén, ki az Eke. székely akcióját mindig támogatta s ő volt az, ki egy alkalmat el nem mulasztott, hogy az egyesület közigazdasági törekvései iránt elismerését kifejezze.

A brassói közgyűlés egyhangulag az egyesület tiszteleti tagjává választotta, miért is e minőségében is szerencsésekknek érezzük magunkat, a midőn őt e helyen üdvözölve, az Eke. iránt eddig tanusított jóindulatát továbbra is kikérjük.

Daniel Gábor titkos tanácsos.

Az Eke. székesfővárosi osztályának elnökét, *Daniel* Gábor orsz. képviselőt a király valóságos belső titkos tanácsosává nevezte ki.

A midőn a magyar közélet eme régi harczosának, a székelység e kimagasló és rokonszenves egyéniségének legfelsőbb kitüntetése alkalmából őszintén gratulálunk, nem mulaszthatjuk el annak az ügybuzgalomnak és meleg érdeklődésnek ezuttal is kifejezést adnunk, amelylyel a kitüntetett az Eke. működését mindeddig elősegítette.

Darányi az Eké-hez.

Darányi Ignác dr. volt földművelésügyi miniszter tárczájától való megválása alkalmából, a következő meleghangu levelet intézte az *Erdélyi Kárpát-Egyesülethez* báró *Feilitzsch* Ártur orsz. képviselő, elnök útján :

Méltóságos Báró, Elnök Úr!

Ő császári és apostoli királyi Felsége f. évi november 3-án kelt legfelső kéziratával a m. kir. földművelésügyi miniszterium vezetésétől — saját kérelmemre — legkegyelmesebben felmenteni méltóztatott.

Midőn e tárcza vezetésétől megválok, kedves kötelességemnek tartom, hogy a Méltóságod elnöklete alatt álló tisztelt egyesületnek — mely különös bizalmával tisztelt meg — őszinte köszönetet mondjak azon hazafias támogatásáért, melylyel a földművelésügyi érdekek előmozdítására irányuló

t ö r e k v é s e i m b e n t a l á l k o z t a m.

Fogadja Méltóságod tiszteletem őszinte nyilvánítását.

Budapesten, 1903. novemb. hó 3-án.
D a r á n y i.

E levél is mindenesetre egyik legilletékesebb helyről jövő buzdító elismerés azzal a lelkes és kitartó hazafiás kulturai és sokoldalú közgazdasági tevékenységgel szemben, melyet az Erdélyi Kárpát-Egyesület oly széles körben folytat.

Az egyesületnek, mely csak most siratta el lelkes buzgalmu zászlóvivő főttkárát, erőt adó lelkesítés és nemes buzdítás a volt földművelésügyi miniszter elismerése. A levélre az Eke. igen meleg hangú, a volt miniszter sokoldalú érdemeit méltató köszönő átirattal válaszolt.

KÖNYVESHÁZ.

Uttalan utakon.

Jarkovics Marcell dr. könyve.

Egy fiatal költő, a kinek nevét eddig csak mély érzésű versek alatt olvastuk, ilyen czímen írt egy füzet költeményt az alpinizmus dicsőítésére. Prózában írta, s a témája egy utazás a déltiroli Alpokban, de ezt a témát az igazi poéta meleg kedélyével, lelkesedésbe csapó tüzével olyan vonzóan tárgyalja, hogy méltán megilleti a költemény elnevezése, bár ő maga szerényen igénytelen vázlatnak nevezi s czéljával azt tüzi ki, „hogya természet barátainak figyelmét felhívja az alpinizmusra és eloszlason némely téves felfogást.”

Nálunk, a hol a hegymászás sportja csak ujabban hódított híveket, maga az alpinizmus fogalma is annyira ismeretlen, hogy az író nemcsak a dolomitok birodalmában járt uttalan utakon, hanem művével is új ösvényeket tapos, s

így az úttörés nemes munkájában ott is, itt is dicséret illeti.

Arra a kérdésre, mely a munkájába pillantáskor minden magyar turistában első sorban feltevődik, hogy t. i. miért szenteli erejének és lelkesedésének javát az író külföldi túrák megtételére, mindjárt a bevezetésben megfelel: mert „másutt is szép a világ, mert a Kárpátok az Alpoknak csak előhegyei lehetnek, s bennük igazi alpinizmus nem fejlődhetik, mert azok magasság, kiterjedés és a nyújtott alpin problémák tekintetében az Alpokkal nem versenyezhetnek.” Sportnak nevezi az író az alpinizmu-t, tán csak egy jobb szó híjján, mert minden természetbarát, a ki művét olvassa, meggyőződhetik, hogy több annál, mint a mit a modern „sport” kifejezése alatt értünk, vagy ha sport, akkor annak összes ágai között a legelső, a legnemesebb, nyujtván a legtisztább esztetikai élvezetet az összesek között. Jó, szép és nagy dolog — mondja az író — a ki megizleli, rabja lesz és kincseket hoz haza, szellemi és nemzetgazdaságilag is értékes tőkét, mert a testileg megerősödött, a szellemileg felvidult, a jellemében megerősödött ember jó munkás.

És itt megszólal a rajongó természetbarát, a ki a lelkesedés szavával számol be azokról az előnyökről, melyeket egy túra az alpok világában biztosít. Meleg színekkel festi a tervezés, az indulás, a fokozatos haladás és a célhozérés minden fázisának gyönyörét, a hazatérés báját s a teljesített túra nyomában fellépő testi és szellemi meglepő dettséget. De ez csak a legközelebb fekvő haszna a hegymászásnak, vannak olyan előnyei is, a melyek közkinccset képeznek: az Alpok iskoláját végigjárt turisták közül kerültek ki a legmerészebb utazók, új vidékek felfedezői, a kikben a tudományzomj és kutató vágy alapos technikai készséggel párosult. Nincs testmozgás, mely annyira igénybe venné, tehát egyszersmind annyira fejlesztené a test és szellem minden képességét, mint a hegy-

mászás és nincs az összes sportok közül egyiknek sem olyan jellemképző hatása, mint az alpinizmusnak. A hogy az élő emberek gondolkozása, lényé átsugárzik reánk, épúgy befolyásolják egyéniségünket a természet élettelen alkotásai. Az örök változatlan rend következetessé tesz, a természet szent és megmásíthatatlan törvényei logikussá fejlesztik gondolkodásunkat, a bájostól a fenségesig minden fokozatban megnyilatkozó szép finomítja ízlésünket, az előre törekvés, a küzdés megacézolja akaratunkat, a célhoz jutás sikere újabb és nagyobb erőfeszítésre csábít.

Egyetlen némileg jogosult kifogás létezhetik ennyi előnyvel szemben, e sport rendkívüli veszélyessége s az író szépen reflektál erre is. Tagadhatatlan — mondja — hogy veszélyes, de nem annyira, mint a be nem avatottak hiszik. A napi lapokban közölt szenzációs „bal-esetek“ többnyire olyanok, hogy azoknak $\frac{3}{4}$ részét csekély figyelemmel ki lehetett volna kerülni, az alpinizmus igazi híveit mi sem jellemzi jobban, mint a veszélyek tökéletes ismerete nyomában járó higgadt óvatosság, mely a legnehezebb és legvakmerőbb vállalkozásukat is játszva győzi le. A biblia eme mondásával felel: „Az élet közepén benne vagyunk a halálban!“

A füzetben aztán leír hat szebb-nél-szebb túrát, többnyire olyanokat, melyeket vagy maga az író tett meg elsőnek, vagy nehézség tekintetében elsőrangúak. Ezekre nem térek ki, de ajánlom minden turistának, olvassa el Jankovics Marcell könyvét; nemes, szép élvezetben lesz része.

Radnótiné Hrabovszky Irén.

Nyilvános köszönet.

Azért az őszinte és mély részvétnyilvánításért, melylyel úgy egyesek, mint testületek az Eke t Radnóti

Dezső főtitkár elhunytával fölkeresték: fogadják ez úton is az Eke. hálás köszönetét.

Az elnökség.

EGYESÜLETI ÉLET.

Tisztikari Tanács.

F. évi november hó 14-én reggel 8 órakor ült össze az Eke. tisztikari tanácsa Feilitzsch Arthur báró elnökelete alatt.

Az elnökön kívül jelen voltak: Merza Gyula főpénztáros, Tanács József ellenőr és Kovács Géza titkár.

Elnök szomorú kötelességet teljesít, úgymond, midőn Radnóti Dezső főtitkár gyászos elhunytát bejelenti.

Titkár javasolja, hogy a gyászlobogó a Mátyás-házra, hol az egyesület irodája is székel, kitűzessék.

Főpénztáros megbizatik, hogy az idő rövidsége miatt a helyi hírlapokban közléteendő felhívásban értesítse a választmányt az intézkedésekről.

Vége a tisztikari tanács a választmány utólagos jóváhagyásának kikérése mellett egyhangulag alábbi határozatokat hozta, u. m.

1. Az elhunyt főtitkár temetésén az egyesület elnöksége és választmánya testületileg részt vesz.

2. Koporsójára koszorút helyez és a gyászoló családnál részvétét fejezi ki.

3. Sirjánál gyászbeszéd tartására egy Eke. tag fölkéretik.

4. Az Erdély jövő száma gyászkeretben fog megjelenni s az elhunyt arcképét és életrajzát hozza.

5. Az Eke. választmánya nevében külön gyászjelentés adatik ki.

6. Az elhunyt főtitkár emlékének valamely formában leendő megőrkítése iránt a közp. választmánynak annak idején javaslat fog tétetni.

Az iroda ügykezelésére vonatkozólag az alapszabályok 48. §. értelmében a főtitkári teendők végzésével egyelőre Kovács Géza titkár bizatott meg.

Az egyesület Erdély című folyóiratának a szerkesztésére pedig tovább intézkedésig Merza Gyula főpénztáros, eddigi főmunkatárs kéretett föl.

Több folyóúgy elintézése után a gyűlés véget ért.

Szerkesztő: **Merza Gyula.**

Ny. Gombos Ferenczuel Kolozsvárt.

Uj tag

Ajánló

Láday Károly, kereskedő.....	Bogáts József
Lósitz Sándor, magánzó.....	Grosser Géza
Losonczy Ferencz, tanító.....	Titkári hivatal
Mandl Gyula, gyáros.....	Titkári hivatal
Magyar Endre, körjegyző.....	Titkári hivatal
Dr. Márton László, szolgabíró.....	Kovács János
Mahler Sándor, birtokos.....	Freund Lajos
Mahrer Benő, fakereskedő.....	Zakariás János dr.
Mauthner Emil bankigazgató.....	Zakariás J. dr.
Pintér Endre, p. t. s.-tiszt.....	Mezei Géza
Práznovszky Aladárné, birtokos neje.....	Titkári hivatal
Ralbovszky Géza, jegyző és lapszerkesztő.....	Titkári hivatal
Dr. Schneider Károly, ügyvéd.....	Titkári hivatal
Schedivetz Dezső, könyvelő.....	Pildner József
Szabó Sándor, szigorló orvos.....	Zakariás János dr.
Szováta körjegyzőség (évi 8 koronával).....	Titkári hivatal
Táncsics István, postatiszt.....	Mezei Géza
Tordai áll. polg.-leányiskola önképzőköre.....	Kovács Dániel
Tutsek Géza, dr. orvos.....	Zakariás János dr.
Vasváry Aladár, fűrdőigazgató.....	Titkári hivatal
Weisz Gusztáv, ügyvédjelölt.....	Zakariás János dr.
Wasykiewicz Viktor, róm. kath. főgymn.-tanár.....	Zakariás J. dr.
Vogler Rezső, biz. aljzó.....	Titkári hivatal

Előfizetők az „Erdély“-re.

Főgymnasium ifj. könyvtára Nagyvárad.

Siketnéma-Intézet Kolozsvár.

Kegyesrendi főgymnasium Szeged

Áll. főgymn. tanári könyvtára Erzsébetváros

Áll. főreáliskola Debreczen.

Áll. főreáliskola igazgatósága — Kassa.

Pártolók.

Évi 2 koronával.

Alsó Kosály község,.....	Titkári hivatal
Barcsay Ferencz, földbirtokos,.....	Székely-Miklós
Stéger Antal, közs. jegyző.....	Titkári hivatal
Zakariás Ilona.....	Zakariás János dr.

Az E. K. E. kiadványai.

Kaphatók az Eggenberger-féle könyvkereskedésben (Hoffmann Alfréd)
Budapest, IV. Kecskeméti-u. 3. sz. és az E. K. E. titkári hivatalában Kolozsvárt.

<i>Hankó Vilmos</i> dr.: Die Bäder und Mineralwässer der erdélyer Landestheile Ungarns.....	4 kor.
<i>Hankó Vilmos</i> dr.: A fürdők helyes berendezése és az ásványvizek okszertü kezelése.....	2 »
<i>Hankó Vilmos</i> dr.: Székelyföld, díszkötésben.....	10 »
» » » Erdélyi fürdők, ásványvizek.....	1 »
» » » Unde se petrecem vară? (oláh nyelven).....	1 »
» » » Milyen ásványvizet igyunk?.....	40 fill.
<i>Kelemen—Fodor</i> : Kolozsvári Kalauz.....	1 »
<i>Herrmann</i> Antal dr.: A hegyek kultusza Erdély népeinél.....	1 »

<i>Molnár—Vajda</i> : Udvarhelyvármegyei kalauz	50 fill.
<i>Méhegy Lajos</i> : Brassóvármegyei kalauz	1 kor.
<i>Pálffy Mihály</i> : Képek a gyalui havasokból	40 fill.
<i>Radnóti Dezső</i> : Erdélyi Kalauz, Piros vászonba kötve	6 kor.
<i>Színes akvarell képek</i> : Gyilkos tó	3 »
Remetei sziklaszoros	3 »
<i>Semayer—Radnóti</i> : Képes kalauz az E. K. E. muzeumában	40 fill.

I R O D A L O M.

A legolcsóbb ujság ma kétségtelenül a *Pesti Hírlap*; olcsóbb minden krajczáros lapnál, mert tiszsz nagyobb terjedelemben jelenik meg a legváltozatosabb tartalommal s egy hónapra mégis csak 2 korona 40 fillér az ára. A *Pesti Hírlap* ma már naponkint 28, vasárnapokon 40–44 oldal terjedelmű. (Egy-egy vaskos kötet pár fillérért!) Ez már minden versenyen felül van. — Vezércikkirői elsőrendű publicisták; tárczairói elsőrendű szépirodalmi erők. Országgyűlési rovata a legkimerítőbb — mindennap szellemesen megírt csevegéssel. Színházi rovata a legterjedelmesebb. Hirrovata a legváltozatosabb. Szerkesztői üzenetei révén napról-napra a legélénkebb érintkezést tartja fenn olvasóközönségével. A most következő sport-saisonban a legbővebb és leghitelesebb értesítésekkel fog szolgálni. A *Pesti Hírlap* regényesarnoka kitűnően megválasztott regények tárháza. Szóval csupa superlativusokban kell beszélnünk, ha a *Pesti Hírlap* előnyös oldalait akarjuk ismertetni, olvasóközönségünkkel, melynek nem ajánlhatjuk eléggé ezt a kitűnően szerkesztett napilapot. Aki a *Pesti Hírlap* ra előfizet, az kedvezményes, azaz épen feleáron kapja a *Divat-Salon* című pompás és igen praktikus divatlapot. (Új negyedéves előfizetők még a *Pesti Hírlap* naptárát is megkapják ingyen.) A *Pesti Hírlap* előfizetési ára negyedévre 7 korona, egy óra 2 kor. 40 fillér. A *Divat-Salon* nappal együtt negyedévre 9 korona. Előfizetési pénzek a kiadóhivalba (Budapest, V., Váci-körut 78.) címzendők, ahonnan mutatványszámokat is lehet kérni.

A méregvásár. Ohnet Györgynek, a világirodalom e kiváló jelesének legújabb műve. A méregvásárt ki-

zárolagos jogon az *Egyetértés* szerzte meg és nemrég kezdte el a közlését. Ujjonnan belépő előfizetőinek a szenczácziós regény eddig megjelent folytatásait ingyen küldi meg az *Egyetértés* és nemsokára új cikksorozatot is kezd nagynevű szépirodalmi főmunkatársának *Eötvös Károlynak* a tollából, egy mindnyájunkra nézve nagyérdeklő témáról: *Deák Ferencz szerelmeiről*. A haza bölcsének szívügyei eddig ugyszólván teljesen ösmeretlenek a nagy nyilvánosságra nézve, most mesteri pennájával fogja föltárni irodalmunk e kiváló jelese az *Egyetértés* ben. Egyébként is pompás tárczái vannak ennek a mindenképp elsőrendű magyar lapnak, a mely a nemzet nagy politikai küzdelmében előjár és e harcban szövetségesül bírja *Kossuth* Ferenczet, a függetlenségi és 48-as párt vezérért, a ki tudomás szerint az *Egyetértés* főmunkatársa és cikkeit csak oda írja. E nagy politikai hivatása mellett hirodó kötelességét is úgy teljesíti az *Egyetértés*, a hogy csak modern nagy lap teheti. Bőséges hirrovattal, a legjobb értesülésekkel. Az *Egyetértés* előfizetési árai: egy hónapra 1 frt 80 kr., negyedévre 5 frt., félévre 10 frt. Államtisztviselők, papok, lelkészek, tanárok, tanítók, vasúti és magánhivatalnokok kedvezményes áron kapják: egy hónapra 1 frt. 20 kr.-ért, negyedévre 3 frt. 50 kr.-ért, félévre 7 frt.-ért. Hasznos olvasmányul a ház asszonya kedvezményesen kaphatja a *Divat-szalont* is, mint az *Egyetértés* előfizetője sokkal olcsóbban: negyedévre 1 frt.-ért. Az előfizetési pénzek (legczélserűbben postautalványon) az *Egyetértés* kiadóhivatalába küldendők. (Budapest, IV., Vármegye-utca 11.)

